

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна, к.держ.упр., провідний науковий співробітник ННВЦ Національного університету цивільного захисту України

Логіко-методологічна модель розвитку процесів у соціальній сфері в контексті системи безпеки регіонів України

Постановка проблеми. Питання соціальної політики, управління соціальним розвитком, а також проблематика державноуправлінського впливу на соціальні процеси регіональних систем знайшли відображення в наукових розробках Е. Афоніна, В. Бакуменка, С. Білої, О. Бобровської, І. Дегтярьової, М. Долішнього, С. Домбровської, К. Дубич, Я. Жаліло, О. Іляш, М. Кравченко, Е. Лібанової, П. Ситник, В. Скуратівського, А. Халецької та ін. Сьогодні, проте, для України ключовим і досить складним у практичному вирішенні є питання регіональної безпеки, модернізації механізмів державного управління соціальною сферою. Тому пошук моделі такої модернізації потребує подальшого науково-методологічного та практичного опрацювання.

Виклад основного матеріалу. Незаперечним є той факт, що вихідні параметри регіонального розвитку визначаються «центром» у вигляді законодавчих і нормативних актів, вироблення єдиної науково-технічної політики, як фактору стабілізації економіки в регіонах, формування інтелектуального та кадрового потенціалу, особливо це стосується фундаментальної науки. Зважаючи на предмет дослідження, зазначимо, що основними напрямками розвитку України на майбутній період [3] визначена головна мета регіональної політики – раціональне використання соціально-економічного й екологічного потенціалу регіонів для створення сприятливих умов життя населення. Для її досягнення необхідно максимально задіяти внутрішній потенціал кожного регіону, скоротити невиправданий розрив у рівнях соціального й економічного розвитку регіонів, утримати в соціально безпечних рамках безробіття у великих містах. У цьому контексті відзначимо, що одними з найважливіших напрямів політики є формування регіональних систем соціальної та виробничої інфраструктури, забезпечення системи безпеки проживання населення, соціально-економічна реабілітація територій, постраждалих від Чорнобильської катастрофи, військово-політичних конфліктів тощо.

Сучасна стратегія державної соціальної політики України та її регіонів визначена в програмі реформ. Однак аналіз правової бази дозволяє стверджувати, що така стратегія не відзначається системністю [3]. Тому її концепт не в повній мірі може сприяти реалізації пріоритетів сервісно-орієнтованої державної політики, що є загальносвітовою тенденцією. На нашу думку, допомогти вирішити проблему розроблення й обґрунтування стратегії модернізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів може цілісне визначення логіко-методологічної моделі (1):

$$\begin{aligned}
C_{M_{\text{ДУСРiБР}}} = & [C_{M_{\text{ДУСРiБРIT}}} \cap (P_{M_8} \vee \{P_{M_{\text{П(з)}}} \cup P_{M_{\text{О-І(з)}}} \cup P_{M_{\text{Ф-Е(з)}}} \cup \\
& D_{\text{П}_{\text{уэфДiОСС(с)}}} \cup D_{\text{П}_{\text{уэфСД(с)}}} \cup D_{\text{П}_{\text{уэфВНРСiЗ(с)}}} \cup D_{\text{П}_{\text{ПСГ(с)}}} \cup D_{\text{П}_{\text{РГСi(с)}}}) \cup \\
& f: C^D_{\text{ДУСРiБР}} [(P_{\text{рДУСРiБР}} \rightarrow C_{\text{ЗЕОП}}) \cap \{R \subset U_{\text{пР}}\} \cap dfr^{\text{ппп, пцп}}] \cup \\
& \{C|O(\text{Ц}_{\text{ДУСРiБР}})\} \rightarrow [K_{\text{Нi}}_{\text{ДУСРiБР}} \cup K_{\text{З}^2}_{\text{ДУСРiБР}}] \quad (1),
\end{aligned}$$

де $C_{M_{\text{ДУСРiБР}}}$ – стратегія модернізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів; $C_{M_{\text{ДУСРiБРIT}}}$ – стратегічний механізм державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів інтеграційного типу; P_{M_8} – підмеханізми стратегічного механізму ДУСРiБР інтеграційного типу, що поділяються на загальні та спеціальні; $P_{M_{\text{П(з)}}}$ – правовий підмеханізм стратегічного механізму ДУСРiБР інтеграційного типу (загальний); $P_{M_{\text{О-І(з)}}}$ – організаційно-інституційний підмеханізм стратегічного механізму ДУСРiБР інтеграційного типу (загальний); $P_{M_{\text{Ф-Е(з)}}}$ – фінансово-економічний підмеханізм стратегічного механізму ДУСРiБР інтеграційного типу (загальний); $D_{\text{П}_{\text{уэфДiОСС(с)}}}$ – державна політика у сфері доходів і особистого споживання сімей (спеціальний підмеханізм); $D_{\text{П}_{\text{уэфСД(с)}}}$ – державна політика у сфері суспільного добробуту (спеціальний підмеханізм); $D_{\text{П}_{\text{уэфВНРСiЗ(с)}}}$ – державна політика у сфері відтворення населення робочої сили і зайнятості (спеціальний підмеханізм); $D_{\text{П}_{\text{ПСГ(с)}}}$ – державна політика щодо підтримки «слабких груп» в суспільстві (спеціальний підмеханізм); $D_{\text{П}_{\text{РГСi(с)}}}$ – державна політика щодо розвитку галузей соціальної інфраструктури (спеціальний підмеханізм); $f: C^D_{\text{ДУСРiБР}}$ – множинна функція від структурно-динамічної конструкції державної політики, заснованої на різних за природою домінантах державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів. Зокрема, на чіткій визначеності багатовимірної системи економічних, організаційних та правових заходів задля досягнення такого розвитку ($C_{\text{ЗЕОП}}$) і об'єктивізації принципів формування та реалізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів ($P_{\text{рДУСРiБР}}$); $R \subset U_{\text{пР}}$ – замкнений зворотній зв'язок, що виникає при виконанні управлінських рішень після ідентифікації основних системно-універсальних проблем соціального розвитку і безпеки регіонів; $dfr^{\text{ппп, пцп}}$ – похідна функціональна компонента державної політики соціального розвитку окремо взятого регіону, що забезпечує її дієвість за рахунок використання публічно-приватного партнерства, програмно-цільового підходу тощо; $C|O(\text{Ц}_{\text{ДУСРiБР}})$ – інкорпоровані стратегічні й операційні цілі ДУСРiБР , що убезпечують побудову і добір комплексу новаційного державноуправлінського інструментарію ($K_{\text{Нi}}_{\text{ДУСРiБР}}$) і, відповідно, розробку комплексу заходів за кожним із двох етапів реалізації стратегії ($K_{\text{З}^2}_{\text{ДУСРiБР}}$) [2].

Реалізація стратегії державної соціальної політики повинна мати певну тактику, тобто визначення стратегічних установок на окремі етапи. Серед них можна виокремити етап, головні завдання якого мають

першочерговий і досить локальний характер. Це стабілізація рівня життя населення, поступове скорочення масштабів бідності, зменшення розриву в рівні життя між різними категоріями населення, недопущення масового безробіття, посилення захисту трудових і соціальних прав громадян. Логічно, що після реалізації означених завдань розпочинається другий етап, який повинен протікати в більш сприятливих економічних умовах.

На думку А. Дегтяра, О. Дегтяра, О. Іляш, В. Ковальчук, Л. Мельничук та ін. [1, с. 15], рівень соціальної безпеки України та її регіонів визначає група складників державної соціальної політики, а саме: безпека відтворення населення та трудового потенціалу, безпека соціальної сфери, безпека ринку праці та зайнятості населення, міграційна безпека. У продовження зазначимо, що в державній соціальній політиці регіону варто виділити кілька надзвичайно важливих аспектів, за якими здійснюється регулювання соціальних процесів, що відбуваються в суспільстві. До них можна віднести такі: 1) політику у сфері доходів і особистого споживання сімей; 2) політику у сфері суспільного добробуту; 3) політику у сфері відтворення населення робочої сили і зайнятості; 4) політику щодо підтримки «слабких груп» в суспільстві; 5) політику щодо розвитку галузей соціальної інфраструктури.

Висновки. Усі перераховані вище аспекти соціальної політики держави можуть бути втілені за допомогою особливого механізму вирішення соціальних проблем, важливим структурним елементом якого є стратегічне планування. Полегшити цей процес може запропонована в роботі логіко-методологічна модель стратегії формування та реалізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів.

Література:

1. Іляш О. І. Засади державного регулювання у сфері соціально-економічної безпеки України : автореф. дис... д-ра економ. н. : спец.: 08.00.03 / О. І. Іляш ; Львів. комер. акад. Центр. спілки спожив. тов. Укр. – Л., 2013. – 40 с.
2. Помаза-Пономаренко А. Л. Стратегія як засіб стабільного розвитку України [Електронний ресурс] / А. Л. Помаза-Пономаренко // International Scientific Journal: електр. журн., 2015. – № 7. – С. 12–15. – Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/issues/2015/7/>.
3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. — URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.